

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

urn:nbn:de:gbv:3:1-373548-p0001-9

DFG

B

EXERCITATIO
M E D I C A
DECIMANONA:

*In almâ Argentoratensium Aca-
demiâ proposita:*

PRÆSIDE
MELCHIORE SEBIZIO
juniore , Doctore ac Pro-
fessore Medico :

Respondente
FERDINANDO HÖRSCHERO,
HEILBRONNENSI.

ARGENTORATI,
Typis exscribebat Joannis Andrea.

Anno M. DC. XXIII.

REVERENDO, EXP-
PERIENTISSIMO, DOCTISSIMIS,
Spectatissimis, varióq; rerum usū præ-
cellentissimis viris,

Dn. IOACHIMO MÜNSTERO, Ecclesiae patriæ Pastore
vigilantissimo:

Dn. IOHANNI CHRISTOPHORO EISENMENGERO
juniori, Med. Doctori, patriæ Physico & Practico felicissimo:

Dn. FERDINANDO DREI- Fratribus Germanis, ju-
SPRINGERO, dicy urbani Assesso-

Dn. PHILIPPO ADAMO } ribus prudentissi-
DREISPRINGERO, } mis:

Dn. PHILIPPO LUDOVICO Haasen / Gen. Nob. in
Gemmingen & Rappenaw Praefecto industrio:

Dn. IOHANNI MELCHIORI THALERO, Scholæ
Heilbronnensium Correctori solertissimo, suo olim preceptoris
honorando:

Dn. IACOBO ERHART, Bibliopega, civig; Heilbronnen-
si honestissimo, tutori suo colendo:

Deniq;

Dn. MARCO HÖRSCHERO, Cheirurgo, Civig; Heilbron-
nensi spectatissimo, Parenti suo mellitissimo, filiali reverentia
eternum affiendo:

Dnn. Fautoribus & Promotoribus, Cognato, Com-
patri, Parenti, omnibus perpetuo observan-
tiæ cultu persequendis.

Hancce exercitationem medicam debita
gratitudinu ergo offert, con-
sacrat & dicat.

FERDINANDUS HÖRSCHERUS,
Respondens.

PROBLEMA I.

N musculus sit voluntarij motus instrumentum? Motus voluntarius is est, inquit Galenus l. 2. de mot. muscul. c. 5. quem & sedare, aut excitare, & celeriorem aut tardiorrem, & crebriorem raviorēmve pro nutu ac placito nostro facere possumus. Huic motui cūmusculus inserviat, concluditur, eum voluntarij motus ὄγαρος esse. Inservire autem inde liquet: quia nulla particula nostri corporis προσώπου sine musculo, aut saltem sine fibris carnosis, quae musculi formam & substantiam referunt, movetur. Itaq; quæ musculū habet, voluntariè movetur: quæ illo caret, immota persistit.

I L

Quæ musculi pars principalissima motus ὄγαρος statuenda, caróne, tendo, an nervus? In confessō est, musculum dissimilarem esse partem, ex membranā, venis, arterijs, nervis, carne, atq; tendine conflatam: səpiùs autem à Galeno inculcatum, maximè verò l. de diff. morb. c. 6. l. i. m. m. 6. l. 2. m. m. 6. & l. 7. m. m. c. 2. nec non l. de art. constit. c. 4. in omni organo similarem quandam partem esse, quæ princeps sit actionis causa: meritè ergò queritur, de quanam dicendum, quod primarias sibi partes inciendo motu vendicet? Stultum autē foret querere de tunicā, venis & arterijs. Itaq; tantum rogatur de nervo, carne & tendine. Quod autē nervus princeps motus causa non sit, sequentibus argumentis probatur. I. quia omnes partes, quibus dati essent nervi, voluntario motu moverētur: etiam membrane, etiam viscera, etiam ventriculus, intestina, vesica, & uterus. At falsum hoc esse sensus docet, II. quia exilior & imbecillior nervus est, quam ut partes, præsertim majores & ponderosiores, movere possit.

A 2

possit.

possit. III. quia obliqua & flexuosa est nervi immusculum inferio. Quomodo ergo contractionem, qua propria musculi actio dicitur, quae semper secundum lineam rectam fit, molietur? IV. quia per totum muscularis corpus ramulos non spargit: sed velut Galenus docet, nunc in caput: nunc paulo infra caput: alias in ventrem: nunquam in tendinē. Quapropter nervus quidē primarium motus animalis organorum non est: sed duntaxat vector spiritus ac virtutis animalis, qua à cerebro manat. Atq; hæc causa est, quod motus iste sine nervo fieri nequeat: & quod obstructis, refrigeratis, contusis, aut vulneratis nervis pars voluntario cieri motu nō possit. Sed neq; tendo princeps istius actionis causa existit: quia nō omnes musculi intendinem desinunt: id quod Galen. l. 1. de mot. muscular. c. 3. exemplo muscularum linguae, laryngis, frontis, labiorū, sphincterū ani & vesicæ, cremasterum, & orum, qui penē movent, ostendit. Et nos illud etiam exemplo muscularum intercostalium internorum & externorum, buccinatoris, musculi buccis & labiis communis, qui quadratus est, & sub cute collatitat, deniq; lumbricalium dictorum, tūm in manibus, tūm in pedibus confirmare possumus. Relinquitur ergo, carnem fibrosam primarium motus causam esse. Nam hac præsente, motus fieri potest voluntarius: & absente, impossibile est, ut pars aliqua pro arbitrio nostro moveatur. Hinc frons, cutis capitis, & aures in homine eam solum ob causam moventur, quia subjectus panniculus membranosus carneis fibris est conspersus. Hinc tota cutis in quadrupedibus in quoque lîus movetur, quia panniculus iste non membraneus, sed totus carneus est: in homine nequaquam: unde & cutis ejus immobilis. Hinc extremitas intestinalis & vesicæ pro voluntatis nutu aperitur & constringitur, quia carnosa. Sed & aliæ sunt rationes, quibus hoc persuaderi potest. Nam Galenus l. 4. de us. part. c. 12. scribit, eam cuiusq; organi principem partem, & actionis primariam causam censem tam eam: quae organo peculiaris est ac propria, & cui similis nullibi in corpore reperitur. At caro fibrosa in musculo tantum cernitur: nervus ferè nbig; videtur: tendini similim asunt ligamenta, que plurimis in locis, maximeverò in osi articulis, observantur. Itaq; caro illa princeps est motus causa.

Idq;

Idq; eò magis, quoniam ratione suarum fibrarum ad flexionem & tensionem est aptissima: magnamq; spirituum animalium copiam, obraritate & laxitatem sua substantiae recipere, eosq; fovere, & quia calida, calorem eorum conservare potest: quæ certè quantitas & qualitas spirituum ad motum necessaria est: siquidē movere sit agere: sentire vero pati: teste Gal. l. 16. de us. part. c. 3. ad motum autem vis valida satis requiratur. Tantacertè carnis istius præstantia est; & ad motum necessitas, ut Hippocrates passim & Aristotleles per eam musculum designent: & frequentius carnis quam musculi nomine utantur. Galenus quoq; cùm l. 10. meth. med. c. II. triplicem esse carnem monstrasset, musculosam, parenchymaticam, & cuig; parti propriam ac peculiarem: quibus tamen in defin. med. & lib. de vivor. anat. c. 5. quartam adjicit, glandulosam: tandem subdit, eam solummodo carnem vocari, quæ est in musculo: reliquarum vero nullam ab hominibus, nisi à valde paucis, carnem appellari: sed viscerum quidem carnem parenchyma dici: intestinorum autem, ventriculi, œsophagi, uteri, & aliarum partium aversuor eſſe. Et lib. 3. de alim. fac. c. 5. ait, musculos carnes esse exactas: ac potissimum medias eorum partes, quæ ventres nuncupantur..

III.

Vtrum quatuor istæ carnes, musculosa, parenchymatica, glandulosa, & quæ cujusq; partis propria est, specie inter se differant? Omnidò. I. quia differunt definitione & formâ: eaq; tūm essentiali, quæ verbo exprimi non potest: tūm accidentiali: quæ potissimum sita est in qualitatibus patibilibus: v.g. colore, sapore, & qualitatibus tactilibus, tūm primis, tūm secundis. II. quia differunt fine & usu: ut notum ex doctrina anatomica. III. quia differunt materia proximâ: quod inde manifestum: quoniam patibilibus inter se qualitatibus discrepant..

IV.

Genereturne caro musculosa ex sanguine vi caloris an frigoris? De materia hujus carnis dubium non est. Temperamentum enim & color satis ostendunt, eam esse sanguinem: & Galenus multis in locis asseverat, carnem esse velutis sanguinem.

A. 3.

concre-

concretum, inspissatum & exiccatum. *Lis* est de effidente. Hanc enim alijs frigiditatem esse volunt: que sanguinem, humorem naturâ calidum, incrasset, siccet, & quasi coagulet: cùm scil. ex eo per nutritionem caro generanda. Alij verò caliditatem ponunt: sive caro in utero una cum reliquis partibus nascatur de novo: sive post editum fætum præexistenti jam carni adnascatur in nutritione. Quorum sententiae suffragamur. Etenim facultas plastica in formatione partium nullo alio utitur instrumento, quam calore & spiritu. Frigiditas enim, inquit Galenus, inepta est ad producendū opera naturæ. Homine verò edito in lucem, caro carni aggeneratur per nutritionem: quæ secundum Galenum l. i. de nat. fac. c. 5. nutrimenti est appositiō ad corpus nutriendum: vel, ut c. 8. ejusdem operis loquitur, omnimoda affixio: &, ut adhuc melius c. II. monet, assimilatio. Hæc autem sine calore fieri nequit: quoniam fit concoctione: cuius efficiens causa ex communi omnium Philosophorum & Medicorū opinione est calor naturalis.

V.

Vtrum omnes membranæ duriores oriantur à durâ meninge? Ajentem defendit Archangel. Piccolhominus l. 5. anat. lect. I. Nos quidem exteriorem corticem omnium nervorum, pericranium, & externam spinalis medullæ tunicam ab eâ ortum trahere concedimus: non videmus autē, quomodo omnes duræ ab eâdem profiscantur. Nullam enim cum illâ neq; contiuitatem, neq; contiguitatem habent. Præterea illis affectis, non necessariò in opus ásthar trahitur meninx dura: neq; vice versa lâsâ meninge, malum duris communicatur membranis: quod sanè fieret, si hæ ab illâ originem ducerent. Adhæc necessum foret, nervis vitiatis etiam in consensum dictas membranas rapi: & contrâ, his male constitutis, vitium quoq; serpere in nervos: quoniam nervi ratione meningis crasse cum duris membranis contiuationem haberent. Hæc autem non contingere quotidiana praxis & experientia docet.

V. I.

An venæ originem suam habeant in corde? Non de principio generationis, aut conservationis: sed radicationis & dispen-

dispensationis queritur. Aristoteles lib. 3 de histor. an. cap. 2.
scribit, Syennesin, Medicum Cyprium, venarum omnium pro-
pagines ab oculis derivasse: Diogenem vero Apolloniatam a
ventriculo. Idem ibidem c. 3. refert, Polybium 4. venarum
paria deduxisse a capite: primum quidem a syncipite: secundum a
regione aurum: tertium a loco temporum: quartum a sede oculo-
rum: additq; reliquos naturae interpretes omnes venarum ortum
capiti, atq; cerebro acceptum tulisse: quam tamen sententiam, ut
falsam & erroneam, damnat: & originem tum venarum, tun
arteriarum in corde constituit: horumq; vasorum divaricationes
proponit. Libro autem tertio de part. anim. c. 4. quod 3. de
hist. an. sine ratione & probatione affirmarat, argumentis qui-
busdam planum facit. Quam Aristotelis sententiam omnes Pe-
ripatetici sequuntur: & inter Medicos recentiores etiam An-
dreas Vesalius, Anatomicus alias peritissimus. Rationes legere
licuit sequentes: ex quibus 4. priores Aristotelis sunt l. 3. part. an.
c. 4. reliqua aliorum. 1. quia cor fons, sive scaturigo, & concepta-
culum primum sanguinis est: h. e. ut Medici loquuntur, sanguifi-
cationis officina. E. & principium venarum. Antecedens proba-
tur: 1. quoniam cor cavum est: 2. quia plurimum sanguinis in ejus
ventriculis observatur. 3. quia substantia ejus est sanguinea. 4.
quia sanguis in eo non, ut in alijs cavitatibus, concrescit: cuius rei
nulla alia ratio est, quam quod in illo, tanquam in loco naturali,
qui locatio est conservativus, continetur. 5. quia sedes & focus est
caloris: cuius causa etiam valde densum est atq; spissum, ut calorem
fortius contineat. At ubi caloris, sanguinis cause generantis, do-
micum est, ibi & sanguinis est principium. 6. quia in animi pa-
thematibus sanguis vel ad cor refugit: vel ab eo ad exteriora fun-
ditur. 7. quia cor reliquis partibus prius est, & statim sanguino-
lentum appetet. Consequentia vero ratio hec est: quoniam sanguis in
corde manere non debet; sed in totum corpus diffundi. Cum vero
liquidum sit corpus, conceptaculis sive canalibus & tubulis, tan-
quam aquae ductibus, opus habet, per quos in omnes corporis par-
ticulas derivetur. Hi autem canales vena sunt. Itaq; ubi princi-
pium est sanguinis, ibi est & venarum. Vena enim sanguinis gra-

tit

tiā sunt fabricatae: l. 3. part. anim. c. 5. **ii.** quia cordis substantia venosa est: dura scil. solida, atq; sicca. Quare generis societate cum venis conjuncta. **iii.** quia venae non per certa transiunt, sicut per partes alias: sed ex illius basi prodeunt. **iv.** quia melius est, unum, quam plura & dispersa statuere vasorum principia: & illud quidem credere in medio corporis locatum esse, tanquam in loco nobiliore, & tali, unde commodius & faciliter sanguis, calor, & spiritus omnibus particulis communicari possint. Talem autem locum inter viscera solum cor occupat. **v.** quia terminus, sive extremitas vena cava, cuius reliqua vena, qua non pulsant, ex Aristotelis sententiā c. 5. l. 3. part. an. soboles sunt, in corde apparet: isq; in sinu dextro: est q; illius eadem implantatio, qua arterie magna in sinu sinistro. Ejus verorami disseminantur tantum per hepar: reliqua viscera pertransiunt, aut in capillamenta abeunt. **vi.** quia vena cava ita firmiter cordi adhaeret, ut nulla arte circa cordis distractionem divelli possit: ab hepate autem & reliquis partibus rami ejus illaceri separari queunt. Cur? quia vena cava cordi est continua: alijs partibus tantum contigua. **vii.** quia orificium venae cavae, matris omnium venarū, in corde est, non alibi. **viii.** quia vena arteriosa, & arteria venosa cor principium suum agnoscunt. Quid ergo causæ, quod idem non faciat vena cava? **ix.** quia valvulae venae cavae sunt veluti ejus capita. At illæ in dextro cordis sinu ostio venae cavae patentissimo sunt apposita. **x.** quia arteriae & venæ itineris semper sunt sociæ, alterumq; vas alterius ope semper eget. Ex uno ergo eodemq; fonte manant. **xi.** quia vena cava nuspam major appareat quam in corde. In hoc igitur principio statuendum: quia majora minorum vasorum sunt origines. Hæ sunt Peripateticorum principis & asseclarum ejus rationes, quibus probare conantur, cor venarum esse eiſator. Nos sequenti exercitatione ostendemus, hepar esse: nunc vero aliquot argumentis conficiemus, cor non esse. **i.** quia si venae à corde oriuntur, similiter ut arteriae pulsarent: siquidem non tantum sinister cordis ventriculus: sed & dexter motu dilatationis & constrictiois cieatur. At hoc refutat sensus. **ii.** quia vitalis sanguinis vascula essent, aquæ ac arteria: quoniam in utroq;

utroq; cordis sinu, talis sanguis continetur: in dextro quidem pro nutritione pulmonis: in sinistro vero partim pro generatione spiritus vitalis: partim vero pro meliori & perfectiori alimonia totius corporis. Consequens rursus est contra aristot. III. quia cor utriusque sanguinem conficeret, vitalem & alimentalem: quem conjectum effunderet in arterias & venas a se ortas: quod est contrarationem & sensum. IV. quia in illis quoq; animalibus, quae pulmone carent, ac propterea etiam unum duntaxat cordis sinum habent, ut pisces, venarum principium foret. Hoc autem falsum est: quoniam ex sinistro sinu tantum egrediuntur arteriae: venae autem a liunde originem trahunt. V. quia si vena cava prodiret a corde, sanguinem a principio, sanguinem certe in corde elaboratam recipere, eumq; in totum corpus duderet. Hoc enim ipsus fatetur Aristoteles l. 3. part. an. c. 5. inquiens: vena major (cavam intelligit) & aorta sanguinem ex corde prima recipiunt, & sanguinis gratia factae sunt: quia humor quisq; conceptaculum desiderat. At sanguinem ex corde recipere & in corpus distribuere non potest. Hoc enim valvulae tres, orificio ejus apposita, quae foris sunt apertae; intus clausae: ac propterea aliquid quidem in cor immittunt: sed per eundem tramitem nihil sinunt egredi, impediunt. Ergo cor pro venarum principio haberi nequit. De argumentis Peripateticorum dispiciemus in congressu.

V I I.

Num venarum principium sit hepar? Hippocrates triplicem videtur habere de venarum principio sententiam. I. Cor esse: l. de carnib. l. de loc. in hom. l. 4. de morbis, & l. de corde. II. Hepar: lib. de alimento; ubi hepar appellat venarum principium: & l. de loc. in hom. nec non l. 2. & 6. epid. ubi veniam cavam vocat italicuv. III. Neg cor, neg hepar, neg alias aliquam partem esse. Statuit enim in vestibulo l. de loc. in hom. unam partem non esse principium alterius. Recte omnia. Cor est principiu & organis: Hepar principium & dominans: nulla pars verius. Omnes enim partes spermatica simul generatur ex semine. Quod autem hepar radicationis venarum principium sit, Gal. tot. lib. 6. de plac. Hipp. & Plat. contra Aristotelem ostendit: cuius opinio-

B

nem

nem universa Medicorum familia defendit. Nos præcipua ar-
gumenta, quibus hoc dogma nititur, proponemus. I. est: hepar
alimentarij sanguinis officina est. E. & venarum origo. Ante-
cedens fuit probatum, exercit. IO. probl. 5. Consequentia ratio-
patet ex probl. præcedenti, II. quia omnium venarum radi-
ces apparent in hepate: scil. cava, portæ, & umbilicalis. Duæ po-
steriores ne cor quidem attingunt. III. quia quemadmodum
sunt duo sanguinis genera, materia, formæ, & aliquo modo etiam
fine distincta, vitale & alimentarium: ita etiam duo illorum sunt
fontes, cor & hepar: & per consequens duo quoq; flumina, quibus
totum corpus rigatur, arteria magna & vena cava: quarum illa
prodit à corde: hac ab hepate. IV. quia in piscibus vena cava
non à corde, sed à jecore proficiscitur. Id quod h. m. probatur: quo-
niā vena cava in omnibus animalibus, in quib; habetur, dextro
cordis ventriculo adhærescit. Hoc autem pisces propter carentiam
pulmonum deſtituuntur. Emergit ergo cava aut à cordis ſinu ſini-
ſtro, aut ab hepate. Non ab illo, ut oculi monstrant. Ergo ab hoc.
E. hepar venarum est p̄f̄ctus.

V. LII. I.

An vena portæ soboles fit atque propago vena cavae?
Ita quidem persuasum habere videtur Aristoteles, l. 3. de part.
an. c. 5. ubi scribit, omnes venas aorta & majoris illius, quam re-
centiores cavam appellant, soboles esse. Utitur autem vocabulo
vena latius, pro quovis vase sanguinem continentem: quam si-
gnificationem priscis usitatam fuisse Galenus l. 6. de decret. Hip-
poc. & Platon. c. 9. ostendit. Quod autem vena hæc, quæ por-
ta nomen propterea sibi vendicavit, quod per eam, veluti per por-
tam, chylus ad hepar deferatur, cava soboles non sit, indeliqueret:
quoniam peculiarem habet truncum; peculiares ac proprias radi-
ces, per cava potissimum hepatis disseminatas atq; dispersas: de-
nig; peculiares ramos ac propagines, in ventriculum, intestina,
mesenterium, omentum, lienem, vesiculā bilariam, pancreas, &c.
exporrectas. II. quia intestinum rectum hemorrhoidales habet
duplices: internam unam: externas plures. Interna prodit à ve-
na porta: & quidem vel à mesentericâ sinistrâ: vel à ramo spleni-
co. Ex-

co. Externa ab hypogastrico vena cava ramo manant. Quod certè minimè fieret, si vena portæ & cava una & eadem vena essent.
III. quia radices vena portæ in parenchymate jecoris cum radiis vena cava per avasquæs conjunguntur: ut ex portâ in cavam possit esse ingressus. Quæ avasquæs non forent necessariae, si hæc vasa unam constituerent venam. Cum autem singulari naturæ providentiæ factæ sint: & ita quidem necessariae, ut sine his distributio chyli in venam cavaam fieri nequeat: patet, vasa haec non una sed distincta separataq; esse.

I X.

Ah cutis sit ex genere membranarum? Videtur hoc negandum esse. I. quia membranae sunt frigidae & siccae: Galen. 2. temper. cap. 3. cutis est temperata: l. i. de temper. c. 9. III. quia membranae sunt albæ: cutis eo inficitur colore, | quo preditus est humor in corpore redundans: juxta illud Hippocrateum, qualis humor viget in corpore, talis color efflorescit in cute. III. quia membranae sunt corpora densa: Aristotel. 3. part. an. c. 11. cutis infinitis est foraminibus pervia; i. tuend. san. 12. & i. simpl. 12. scil. ad ædipos & satron, & sudorum ac fuliginum exclusionem: nec non ad externi aëris immisionem. IV. quia membranae corpora sunt tenuia: Aristot. ibid. cutis crassa admodum est: & cum primis ea, quæ calvam & dorsum tegit, & quæ plantas pedum ambit. Verum affirmativa veritati magis consona est. I. quia cutis officio fungitur membrana, quod secundum Aristotelem loc. cit. est tegere & investire. Investit autem corpus totum extrinsecus: sicuti panniculus membranosus hoc facit intrinsecus: unde illa tegumentum corporis externum: hic internum appellatur. II. quia membrana in modum extensibilis est atq; ductilis: nec facile disrumpitur. Est enim universale vinculum, cuius beneficio internæ partes suis in locis continentur. Unde rectè Hippocrates lib. de oss. nat. τὸ διέργα τάρταν σύνδεσιν καὶ σύνταξιν facit. III. quia instar membranae sensus est exquisitissimi: ut eorum statim nos admoneat, quæ sunt nocitura. IV. quia non seclusa ac membrana canadida est: idq; ratione seminis, ex quo generatur. Etsi enim di-

versis

versis incomplexionibus diversimodè colorata fit: ita ut cholericorum cutis flaveat: phlegmaticorum albicet: melancholicorum nigrices: sanguineorum roseo suffusa rubore conspiciatur: nativus tamen illius color is est, quem, si daretur, nervus sanguine præditus referret. Medium enim naturam inter carnem & nervum videtur adepta: quia non planè exanguis est, ut nervus nec omnino sanguine abundat, ut caro. Plus tamen seminis quam sanguinis habet: que causa est, quod vel sauciata, vel prorsus resecta, natà περιτον σκοτών neḡ coalescat, neḡ reparetur: sed tantum natà δύτησον: hoc est, per medium ἀτερόν: nimirūne per cicatricem, qua cute verā longè durior densior y: velut Galenus lib. 3. m. m. cap. 5. docet, adeò ut etiam pilos non emitat. v. quia Hippocrates lib. de carnib. cutem membranam vocat: & quidem crassam. Quod autem à particularibus membranis, que vel regionem aliquam corporis, vel unam tantum particulam involvunt, in quibusdam accidentibus recedat: id eam membranam appellari nihil vetat. Nam & os ab osse, & nervus à nervo, & arteria ab arteriâ, & caro à carne in qualitatibus differt: nec tamen os, nervus, arteria, aut caro esse definit. Quæ autem causa sit, quod cutis rara, crassa, & temperata esse debuerit, ex suprà dictis colligi facile potest.

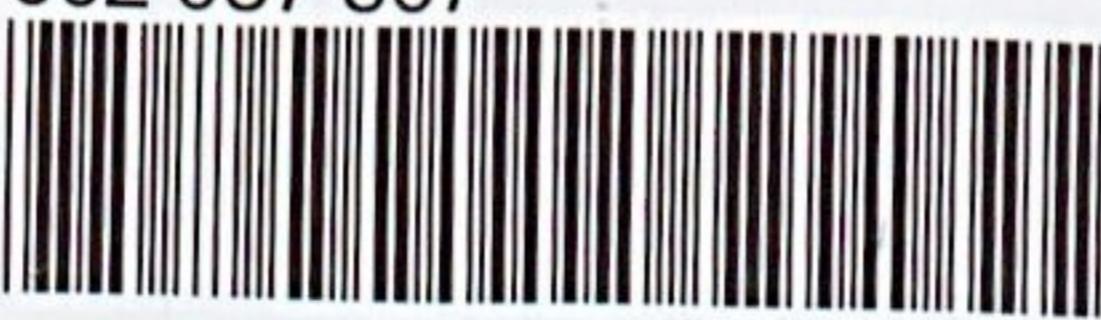
F I N I S.

01 A 6570

ULB Halle
002 937 867

3

R

b17

Farbkarte #13

B.I.G.

